

Drie klimmende bolgewassen

Gloriosa superba wordt terecht beschouwd als één van de meer exotische bolgewassen. Zo af en toe worden bloemen, planten of knollen te koop aangeboden. Er hangt een wat bijzondere waas rond deze plant, hetgeen zeker wordt veroorzaakt door de aparte bloemvorm. *Gloriosa superba* en twee klimplanten uit dezelfde familie *Sandersonia* en *Littonia* komen in het voetlicht.

Gloriosa, *Sandersonia* en *Littonia* behoren tot de familie der Colchicaceae, de Hersfttijlozen. Bovengrondse overeenkomsten tussen de drie geslachten zijn de klimmende plantvorm, een tot twee meter lange stengel, waaraan paarsgewijs tegenoverstaande bladeren staan. De donkergroene bladeren eindigen in een klimrank. De bloemen staan in de bladoksels van het bovenste deel van de plant. Alle drie vormen ze een knol. Het groeipunt zit aan het uiteinde van de nieuwe knol of beter op de knol. De knol heeft meestal de vorm van een lange teen. De drie planten bezitten een zogenaamde éénjarige knol. Dit houdt in dat ieder jaar een nieuwe knol wordt gevormd en dat de oude

afsterft. Opvallend is dat één moederknol gewoonlijk twee nieuwe knollen voortbrengt.

Gloriosa kent één soort: *G. superba*. Alle voorkomende bloemkleuren en -vormen worden tot deze ene soort gerekend, waarbij wel verschillende variëteiten worden onderkend.

Gloriosa superba komt oorspronkelijk voor in tropisch Afrika en in Azië. Typisch is de bloemvorm: de zes bloemdekbladeren zijn aan de randen gegolfd, geheel teruggeslagen en raken bijna de bloemsteel. Niet alleen de bloembladen staan uit, maar ook de meeldraden. Verder valt het forse vruchtbeginsel op. Kortom, een bloem die je niet zo maar over het hoofd ziet. De bloemkleuren lopen uiteen van bijna rood, via half rood-half geel tot geheel geel, waarbij de basis-kleuren bijna altijd geel en rood zijn. De tint rood varieert van oranje, via signaal-rood tot rood-paars.

Er schijnt zelfs een vorm met geheel witte bloemen te zijn. *Gloriosa superba* wordt in landen als India op commerciële basis geteeld. In de jaren vijftig en zestig heeft het toenmalige Philips-Duphar diverse onderzoeken gedaan met *Gloriosa superba*.

Het geslacht *Sandersonia* is vernoemd naar John Sanderson, bij leven secretaris van Horticultural Society of Natal. De enige soort, *S. aurantiaca*, heeft zijn habitat in de Zuid-Afrikaanse provincie Oost-Kaap. Deze plant heeft een grotere exotische uitstraling dan de *Gloriosa*. *Sandersonia aurantiaca* vormt in de zomermaanden oranje gekleurde, hangende bloemen, die de vorm hebben van een Chinese lantaarn. De plant wordt op commerciële basis in Nieuw-Zeeland geteeld. De planten en bloemen, die zo af en toe in de winkel te koop zijn, komen zeer waarschijnlijk uit

Gloriosa superba

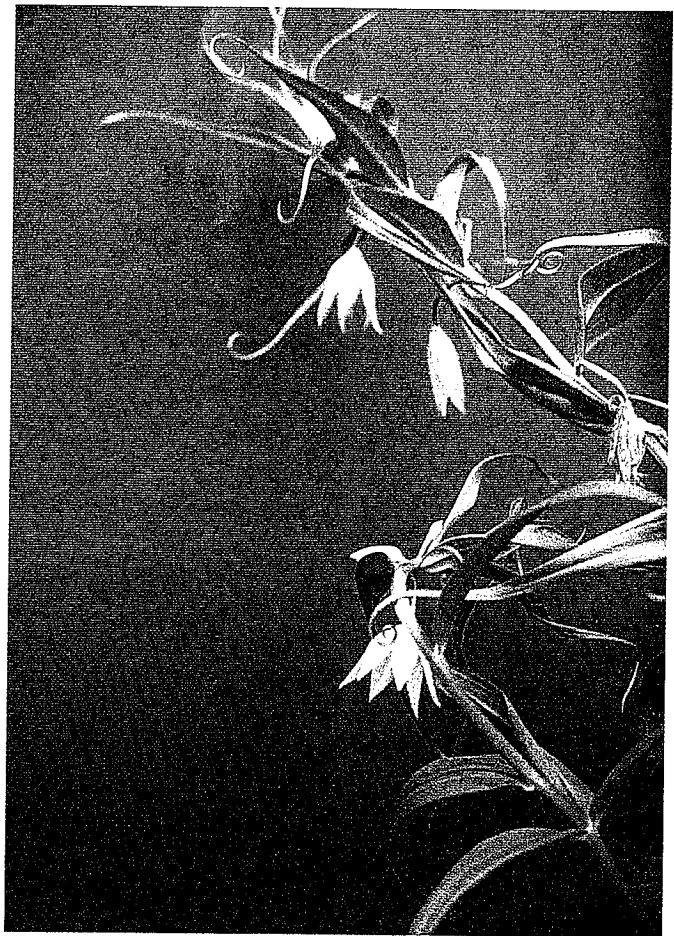
Sandersonia aurantiaca

het land van de kiwi's. In vergelijking met *Gloriosa superba* en *Littonia modesta* is *Sandersonia aurantiaca* het minst makkelijk te kweken. De knollen verdrogen makkelijk tijdens de rustperiode en kunnen na het planten redelijk makkelijk gaan rotten. Verder zijn de ervaringen met het opkweken uit zaad rondweg teleurstellend.

Minst bekend uit het rijtje van drie vertegenwoordigers van de Colchicaceae is *Littonia modesta*. De bloemen zijn het minst spectaculair, eigenlijk een beetje onopvallend. De hangende bloemen zijn klokvormig en worden zo'n 1,5 centimeter groot. Daar waar bij *Gloriosa* en *Sandersonia* 'altijd' sprake is van bladeren, die twee aan twee tegenover elkaar aan de stengel staan, kan het bij *Littonia* zijn, dat de bladeren, tot acht stuks, in een krans rond de

stengel staan. Het geslacht *Littonia* omvat acht soorten afkomstig van Zuid-Afrika tot het Arabisch schiereiland. Daarvan is *L. modesta* de meest bekende. De bloemen van deze Zuid-Afrikaanse soort hebben ongeveer dezelfde kleur als die van *Sandersonia aurantiaca*.

Wat betreft het kweken stellen de drie planten dezelfde eisen. De knollen worden in de periode november-april droog bewaard bij 12-18 graden C. Het meest verstandig is de knollen los te bewaren en niet in een droog medium, want dan bestaat namelijk de kans, dat de knop vroegtijdig uitloopt. De knollen worden april, begin mei geplant in een diepe pot. Hierbij wordt geadviseerd de knol vlak onder het grondoppervlak horizontaal te planten met het groeipunt naar beneden. De plant loopt uit en vormt vanuit het groeipunt een nieuwe knol. Deze nieuwe knol groeit uit in verticale richting, naar

Littonia modesta

de bodem van de pot toe dus. Des te hoger je de knol plant, des te meer ruimte de nieuwe knol heeft om uit te groeien. Deze klimmers zijn alle drie warmteliefhebbers. Het beste is ze op een zonnige plek vlak voor het raam te zetten. Het zijn geen planten om buiten te kweken. Afhankelijk van het moment van planten en het begin van de groei, bloeien ze tussen begin juli en half september. De ervaring is dat *Gloriosa superba* en *Littonia modesta* zichzelf kunnen bestuiven en vrij makkelijk zaad vormen. Dit zaad wordt na het oogsten droog bewaard tot volgend voorjaar en dan gezaaid. De resultaten wat betreft opkomst zijn redelijk, de opkomstpercentages lopen uiteen van vijf tot tachtig procent.

tekst en foto's: Peter Knippels